

2^e CREDODIENST

Muziek vooraf: [Gregoriaans Credo](#)

Lezing: Hebreeën 11,1 (Naardense Bijbel)

Geloof viert de werkelijkheid van wat wordt gehoopt, is het bewijs van gebeurtenissen die niet waarneembaar zijn.

Meditatie I: Wat betekent dat eigenlijk 'geloven'

Zo heel af en toe ontvang ik een enquête waarin mij de vraag wordt gesteld – 'geloof u'. Heel eerlijk gezegd vind ik het altijd bijzonder lastig om die vraag te beantwoorden. Kijk, ik ben belijdend lid van de Protestantse Kerk in Nederland, daar ook nog *en plein public* ambtelijk en professioneel werkzaam. En ik schaam me daar niet voor – om het met Paulus te zeggen: ik schaam mij het Evangelie niet (Rom. 1,16). Niets lijkt meer voor de hand te liggen dan de vraag met 'ja' te beantwoorden.

Dat ik dat tóch écht moeilijk vind – sterker nog, dat ik doorgaans met ‘nee’ antwoord - heeft een veel dieper liggende reden. Want wat wordt eigenlijk met het werkwoord ‘geloven’ bedoeld. Wat bedoelen de enquêteurs met het woordje ‘geloven’ – en bedoel ik eigenlijk wel hetzelfde? Als er één woord is dat een heel scala aan vooronderstellingen in zich draagt... en naar mijn gevoel ook heel veel verkéerde vooronderstellingen... , als er één woord is dat direct tot misverstanden leidt als we er niet gelijk bij zeggen wat we ermee bedoelen, dan is dat het werkwoord ‘geloven’.

Er is een prachtige sketch van Herman Finkers die hier heel verduidelikend werkt.

De situatie is als volgt. Finkers

ziet iemand in de goot liggen. De nood blijkt groot, hulp zal niet meer baten, maar misschien brengt de biecht een laatste verlichting. Dus vraagt Finkers aan de arme man in de goot ‘gelooft u? ‘

Antwoord: “Ik geloof in Jezus Christus die gestorven is aan het kruis en een paar dagen later omhooggedaald is naar de hemel”

Finkers: “Dat klopt niet.”

Antwoord: “Nee, maar dat geloof ik zo.”

“Nee, u zei omhooggedaald, maar hij is neergestegen.”

“Ik geloof niet dat hij is neergestegen”.

“Dan bent u een heiden...”

... en het is geen muggezifterij... het is muggenzifterij”

Een sketch om een over na te denken.

Want voor je het weet wordt het Credo – de geloofsbelijdenis – een soort definitie van het geloof. En wordt het persoonlijk uitspreken van de geloofsbelijdenis tot een soort handtekening onder een contract. Wie het verkeerd opzegt... of wie het niet van a tot z kan ondertekenen.... gelooft niet goed – of om het met Finkers te zeggen: dan bent u een heiden. En het is géén muggezifterij, maar muggenzifterij.

Het is goed te weten dat het in de lange traditie van de kerk nogal omstreden is geweest om in de kerkdienst de geloofsbelijdenis te zingen of te zeggen. En dat heeft precies hiermee te maken... Men hoopte met de belijdenis de ketterij buiten de deur te houden. Maar is het ware geloof een kwestie van goed definiëren – en daar ‘amen’ op zeggen? Betekent ‘geloven’ dat je een aantal geloofsstellingen onderschrijft? Gaat geloven niet vééééél dieper. Is geloven niet een veel dieper en veel intenser geheimenis. Hoe mooi omschrijft niet de schrijver van de Hebreënbrieff geloof: “Geloof viert de werkelijkheid van wat wordt gehoopt”... En maak je dat geheimenis niet helemaal kapot als je ook maar de suggestie wekt dat je dat geheimenis in een definitie kunt vangen? Vandaar dat er altijd ook weerstand is geweest in de kerk tegen het zingen van de geloofsbelijdenis.

Het is ook niet voor niets dat je in de Bijbel nérgens een definitie van geloof tegen komt. In de Bijbel vind je verhalen – vooral verhalen. En liederen. En brieven. Omdat je God niet kunt definiëren... Deze God, die ons aanspreekt en roept... kan je alleen maar ontmoeten. En daarvan vertellen de Bijbelschrijvers, steeds opnieuw. ‘Geloof’ is er in de Bijbel hoogstens tussen de regels door.

Alleen al daarom antwoord ik liever ‘nee’ op de enquetevraag of ik geloof. Voor je het weet wordt er van alles voor-ondersteld, in dat woordje ‘geloof’, spelen al weer allerlei misverstanden mee. Voor je het weet bedoelen ze dan of ik een setje geloofsdefinities onderteken... Terwijl mijn geloof, ons geloof, zo veel dieper gaat. Zo ongrijpbaar veel dieper.

Maar eigenlijk gaat mijn aarzeling nog een laagje dieper. In ons alledaags taalgebruik heeft het werkwoord ‘geloven’ vaak de betekenis van ‘iets niet zeker weten, maar het niettemin voor *waar* houden’.

Geloven’, zo verstaan, staat dan naast of tegenover ‘weten’... en is eigenlijk iets minder dan ‘weten’. Ik geloof wel dat er ‘iets’ is... zeggen mensen dan, tegenwoordig. De enquêtevraag kan zo maar betekenen ‘gelooft u dat er iets is...’?

Maar eerlijk gezegd – dan zitten we toch écht in een heel ander taalveld dan het taalveld van het Credo. Dan is de betekenis van ‘geloven’ totaal uitgehold. Nee, als je wilt weten wat het Credo met ‘geloven’ bedoelt, luister dan liever eerst eens goed naar André Hazes, die, jawel!, hartstochtelijk over geloof zingt: zij gelooft in mij. Dát is geloof! En dat geloof is juist méér dan ‘weten’. En dát geloof, lieve mensen, is waar het in het credo van de kerk om gaat. Dát is wat we in de kerk bedoelen als we het over ‘geloven’ hebben. Geloven als een relatie-woord. In iemand geloven... Zij gelooft in mij. Of..., zoals Boudewijn de Groot zong...: Ik geloof in jou en mij.

I. "Geloven"
Ik geloof....
... in jou en mij.
(Boudewijn de Groot)

Muziek: [Boudewijn de Groot – Ik geloof, ik geloof, ik geloof.](#)

II. "Ik"
'Ik geloof! Kom mijn
ongeloof te hulp.'
(Marcus 9, 24)

Lezing Marcus 9, 14, 17, 20 – 24

14 Toen ze terugkwamen bij de andere leerlingen, zagen ze een grote menigte om hen heen staan. Er waren ook schriftgeleerden bij, die met hen aan het discussiëren waren.

17 Iemand uit de menigte zei: 'Meester, ik heb mijn zoon naar u gebracht omdat hij door een geest bezeten is en niet kan praten;

20 Ze brachten de jongen bij hem. Toen de geest hem zag, deed hij de jongen meteen stuip trekken, en met het schuim op de lippen viel hij op de grond en rolde heen en weer.

21 Jezus vroeg aan zijn vader: 'Hoe lang heeft hij hier al last van?' Hij antwoordde: 'Al vanaf zijn vroegste jeugd,

22 en hij heeft hem zelfs vaak in het vuur gegooid en in het water met de bedoeling hem te doden; maar als u iets kunt doen, heb dan medelijden met ons en help ons.'

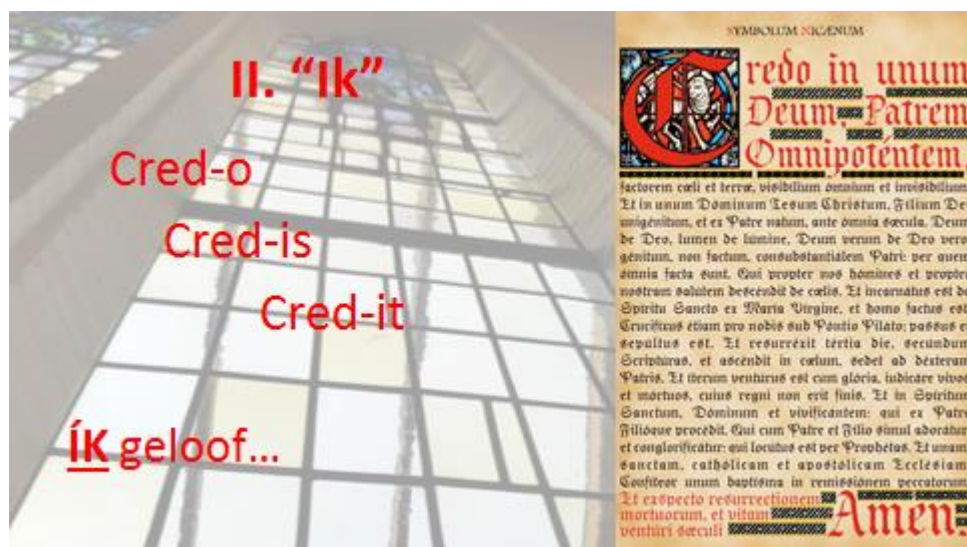
23 Toen zei Jezus tegen hem: 'Of ik iets kan doen? Alles is mogelijk voor wie gelooft.'

24 Meteen riep de vader van het kind uit: 'Ik geloof! Kom mijn ongelooft te hulp.'

Lied Ik sta voor u in leegte en gemis – LB 942

Meditatie II: Het 'ik' van het geloof

En dan is er nog een woordje, aan het begin van het 'credo' dat snel tot misverstanden leidt... Credo is mooi Latijn. En in het Latijn hoef je niet zo met zo veel nadruk te zeggen wie het onderwerp van de zin is.

Het onderwerp is een uitgang

van het werkwoord... Credo, credis, credit... Ofwel... het onderwerp is in het Latijn automatisch ondergeschikt aan het werkwoord. In het Nederlands ligt dat anders. In onze taal komen we er niet omheen om naast het werkwoord nog een persoonlijk voornaamwoord te gebruiken. 'Ikke' dus. En om het nog erger te maken komen we er grammaticaal ook niet of nauwelijks omheen om dat woordje 'ik' aan het begin van de zin te plaatsen. En dus klinkt nu, als we ons geloof belijden, héééél prominent vóórop, voor het oor vetgedrukt, met een dikke streep er onder en een accent er op: IK. ík geloof... jawel.

Je zult het mensen als Abraham of Mozes niet horen zeggen...

Om het vanavond eens scherp te zeggen... wat een zelfoverschatting is het om te denken dat dát er toe zou doen, wat ík al of niet geloof. Alsof hét geloof afhankelijk is van mijn privé-geloofje. Goddank niet. Hét geloof is zo veel groter dan mijn privé-geloof.

Het geloof dat in het Credo wordt bezongen is het geloof van de kerk. Het Credo is de samengevatte ervaring van véle eeuwen kerk. Het vertrouwen dat de kerk door eeuwen heen heeft geleerd.

Dat is natuurlijk rijkelijk abstract: 'het vertrouwen dat de kerk door eeuwen heen heeft geleerd'. Maar om het klein te maken: het kan maar zo zijn dat dat deel van het Credo waar ik helemaal niets mee kan... voor mijn grootvader juist de belangrijkste zin was... En wie weet is precies diezelfde zin voor mijn kleindochter straks ook weer een bron van ongekend vertrouwen. En precies dát is het mooie van het Credo... dat het groter is, groter wíl zijn dan míjn geloof. Alle reden om dat 'ik' aan het begin vooral tussen grote haken te zingen.

In de Ontmoetingskerk zijn we wat voorzichtig met het zingen van het Credo. Omdat we niet geloven dat het ons bewaart voor ketterij... Of misschien moet je het scherper zeggen. We zijn

voorzichtig met het zingen van het Credo om onszelf op die manier te behoeden voor de ketterij van al te grote rechtzinnigheid.

Maar er is één moment dat we heel trouw het Credo wél, sámen, zingen. En dat is bij de doop. Precies om de reden die we nu in beeld hebben... dat het geloof van het Credo groter is dan óns geloof. Heerlijk veel groter is dan ons eigen geloof. Ik geloof heer, kom mijn ongeloof te hulp...

De kerk gelooft... De kerk van alle eeuwen zingt met ons mee, zingt ons voor... en dat geeft ons de moed om geloof te gaan doen. Met de dopeling het water in te gaan. Het diepe van het leven. Op hoop van zegen.

Muziek: Orgel improvisatie over LB 342

En toch gelooft de kerk...

Lezing Exodus 14: 29b - 31 – NBV en NBG (vs 31)

(NBV) 29b De Israëlieten waren dwars door de zee gegaan, over droog land, terwijl rechts en links van hen het water als een muur omhoogrees.

30 (30-31) Zo redde de HEER de Israëlieten die dag uit de handen van de Egyptenaren. Toen ze de Egyptenaren dood langs de zee zagen liggen en het tot hen doordrong hoe krachtig de HEER tegen Egypte was opgetreden, kregen ze ontzag voor de HEER en stelden ze hun vertrouwen in hem en in zijn dienaar Mozes.

31 Toen zag Israel, welk een machtige daad de Here tegen Egypte gedaan had; en het volk vreesde de Here en zij geloofden in de Here en in Mozes, zijn knecht.

III. Het geloof van de kerk

Exodus 14,13
(Nieuwe BijbelVertaling)
 ... kregen ze ontzag voor de HEER en stelden ze hun vertrouwen in hem en in zijn dienaar Mozes.

(Vertaling 1951)
 31 ... en het volk vreesde de Here en zij geloofden in de Here en in Mozes, zijn knecht.

Meditatie III: Wat gelooft de kerk dan...

Waar de oude vertaling nog over ‘geloof’ sprak, spreekt de nieuwe vertaling over ‘vertrouwen’. En dat is mooi. ‘Vertrouwen’ is heel vaak een veel betere vertaling van de Griekse en Hebreeuwse woorden die vroeger vaak met ‘geloof’ werden vertaald.

Om ‘vertrouwen’ gaat het in het Credo. Het wonder van vertrouwen dat je ineens ervaart – zoals Israël ervoer toen het door de zee getrokken was – de doop van het volk.

Dan hebben we het over intieme ervaringen. Wat we gaan horen is dus ook een intiem lied. Een liefdeslied. Ik geloof in jou – in jou en mij.

Een liefdeslied vol beeldtaal. Hoe kunnen we anders – want we bezingen een geheimenis. Een wonder. We begrijpen nauwelijks wat we zingen. Maar het is een diepe ervaring van vertrouwen die ons tot dit zingen aanzet.

Drie grote moties van vertrouwen zullen klinken: Vertrouwen in God als vader, God als Zoon, en God als Geest.

III. Het geloof van de kerk

Drie moties van vertrouwen:

- God als Vader**
- God als Zoon**
- God als Geest**

Geloofsvertrouwen overkomt je – net als liefde je overkomt. In de ontmoeting met God besef je soms ineens dat je je in een andere ruimte bevindt. Een ruimte van zegen, van redding, van

recht, van liefde. En tot je eigen verbazing hoor je jezelf ineens zingen: Ik vertrouw, ik geloof, in jou, goede God. Ik geloof in jou en mij. En natuurlijk gaat het lied dat zingt veel meer over de ander dan over jou.

Tenslotte: Het Credo mag dan ook vooral een lofzang zijn. Vol verwondering gezongen.

III. Het geloof van de kerk

Lied 342

... In God de Vader, op zijn troon...
... en in de Zoon... en in de Geest...
... geloven wij
Lof zij de Vader...
Lof zij de Zoon...
Lof zij de Geest...
... tot wij van alle kwaad bevrijd God
zien in alle eeuwigheid. Amen

SYMBOLUM NICENIENSIS

Credo in unum Deum Patrem Omnipotentem, factorem caeli et terrae, visibilia omnia et invisibilia. Et in unum Dominum Iesum Christum, filium Dei unigenitum, et ex Patre natum, ante omnia saecula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de caelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato: passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas, et ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre filioque procedit. Qui cum Patre et filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi saeculi. Amen.

De organist preludeerde zojuist op Lied 342

- Een mooie blijde melodie
- De tweede helft van deze belijdenis heeft de vorm van een lofzang gekregen – lof zij de vader... , lof zij de Zoon, lof zij de Geest
- Mooie nieuwe taal – dat er altijd een Trooster is, zacht als de wind, een sterke moeder bij haar kind...
- En een prachtige laatste regel - ... tot wij van alle kwaad bevrijd, God zien in alle eeuwigheid

Daarmee komen we als vanzelf terug bij ons begin, Hebréeën 11: “Geloof viert de werkelijkheid van wat wordt gehoopt”.

- De kerk ziet toekomst waar er veel te weinig voor toekomst spreekt
- Blijft recht zien waar onrecht lijkt te heersen
- Blijft vrede zien waar oorlog dreigt
- Blijft ruimte voor liefde zien, ook als de haat regeert.

Omdat we diep, diep vertrouwen ervaren in de ontmoeting, door vele eeuwen heen, met de Eeuwige.

Laat het zo zijn.

Afsluiting

DAGSLUITING

Eigenlijk geloof ik niets,
en twijfel ik aan alles, zelfs aan U.
Maar soms, wanneer ik denk dat Gij waarachtig leeft,
dan denk ik, dat Gij Liefde zijt, en eenzaam,
en dat, in zelfde wanhoop, Gij mij zoekt
zoals ik U.

Gerard Reve

Luthers avondgebed

Slotlied: In God de Vader op zijn troon – LB 342

Zegen